

Hvordan kan pasienten delta i beslutninger om tvang?

- Noen etiske og metodiske
perspektiver

Reidar Pedersen

Senter for medisinsk etikk, UiO

15. mai 2012

Innhold

- Noen begreper
- Litt om etikk
- Pasientens muligheter for medvirkning når tvang besluttet
- Refleksjonsgrupper – et forsøk å skape rom for tvil og plass til pasientens perspektiv?

Hvordan beslutter vi å bruke tvang?

- Hvem er "vi"?
- Beslutning?
- Tvang?

Tvang

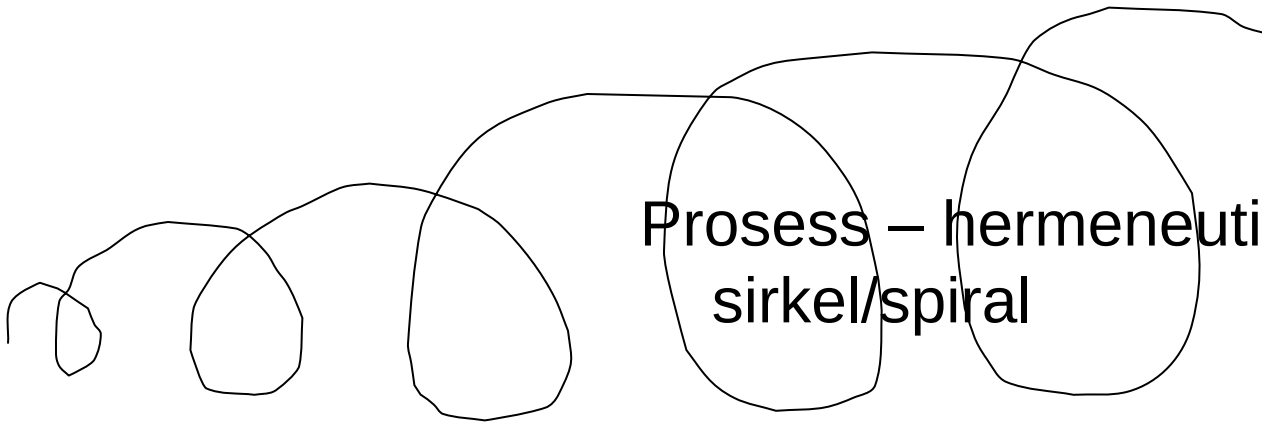
- To eksempler
 - <http://www.dagbladet.no/2012/05/09/nyheter/politivold/usa/21520074/>
 - <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3800392.ece>
- Formell tvang - med og uten samarbeid
- Opplevd tvang – ved formell frivillighet og tvang
- Opplevd frivillighet - ved formell frivillighet og tvang

Beslutning

Aktørene, timing,
begrunnelser, håp, tillit,
motivasjon, vurderinger, forventninger, forhandlinger, medvirkning, empati, informasjon, kommunikasjon, lover og regler, makt, interesser, roller, ansvar, beslutningskompetanse, samhandling, rammebetingelser, prioriteringer kulturer, historie, kunnskapsgrunnlag, kunnskapssyn

Konsekvenser, nytte, evidens, erfaringer, opplevelser, tilfredshet

Prosess – hermeneutisk
sirkel/spiral

Kunnskapsgrunnlaget

- Mye vi ikke vet, og jeg vet enda mindre
- Alvorlighet/innsikt, nytte ved tvang, risiko/fare, samtykkekompetanse; hva er enklest og mest pålitelig?
- Hvis kunnskap er det som legitimerer helsepersonells makt burde kanskje pasienten få mer å si?
- Rom for tvil, pasientens perspektiv og alternative tenkemåter og løsninger? Hvem sitt ansvar? Systemansvar?

Litt om etikk

De fire prinsippene:

- Respekt for pasientens autonomi
 - Informert samtykke
 - Hvis manglende samtykkekompetanse:
 1. Forhåndsønsker/representant
 2. Pasientens beste – subjektiv/objektiv standard
- Velgjørenhet – paternalisme (sterk vs myk)
- Ikke-skade
- Rettferdighet

Litt om etikk

De fire prinsippene:

- Respekt for pasientens autonomi*
 - Informert samtykke
 - Hvis manglende samtykkekompetanse:
 1. Forhåndsønsker/representant
 2. Pasientens beste – subjektiv/objektiv standard
- Velgjørenhet – paternalisme (sterk vs myk)
- Ikke-skade
- Rettferdighet

Selvbestemmelse i klinisk praksis

- Hva skal til for å kunne handle selvstendig/
autonomt – hva forutsetter et gyldig samtykke?
 - Informasjon
 - Samtykkekompetanse
 - Frivillighet

Muligheter for pasientdeltakelse i beslutninger om tvang?

- Gyldig informert samtykke?
 - Nei – motsetter seg eller manglende beslutningskompetanse
- Hvordan delta da?

Noen muligheter

- I situasjonen
 - Samtale, informasjon, empati, overbevise, overtale
 - Tidligere erfaringer, verdier, preferanser
 - Vurdere beslutningskompetanse?
 - Forhåndsønsker (medisinering, tvangsmidler, representant m.m.)
 - Nærmeste pårørende
 - Andre som kjenner pasienten godt
 - Ettersamtale
- Systemnivå
 - Lovarbeid
 - Forskning
 - Kvalitetsarbeid og kompetanseutvikling (for å implementere ovenstående m.m.)
 - Brukerutvalg/representanter
 - Ansettelser